DAGENS NYHETER.

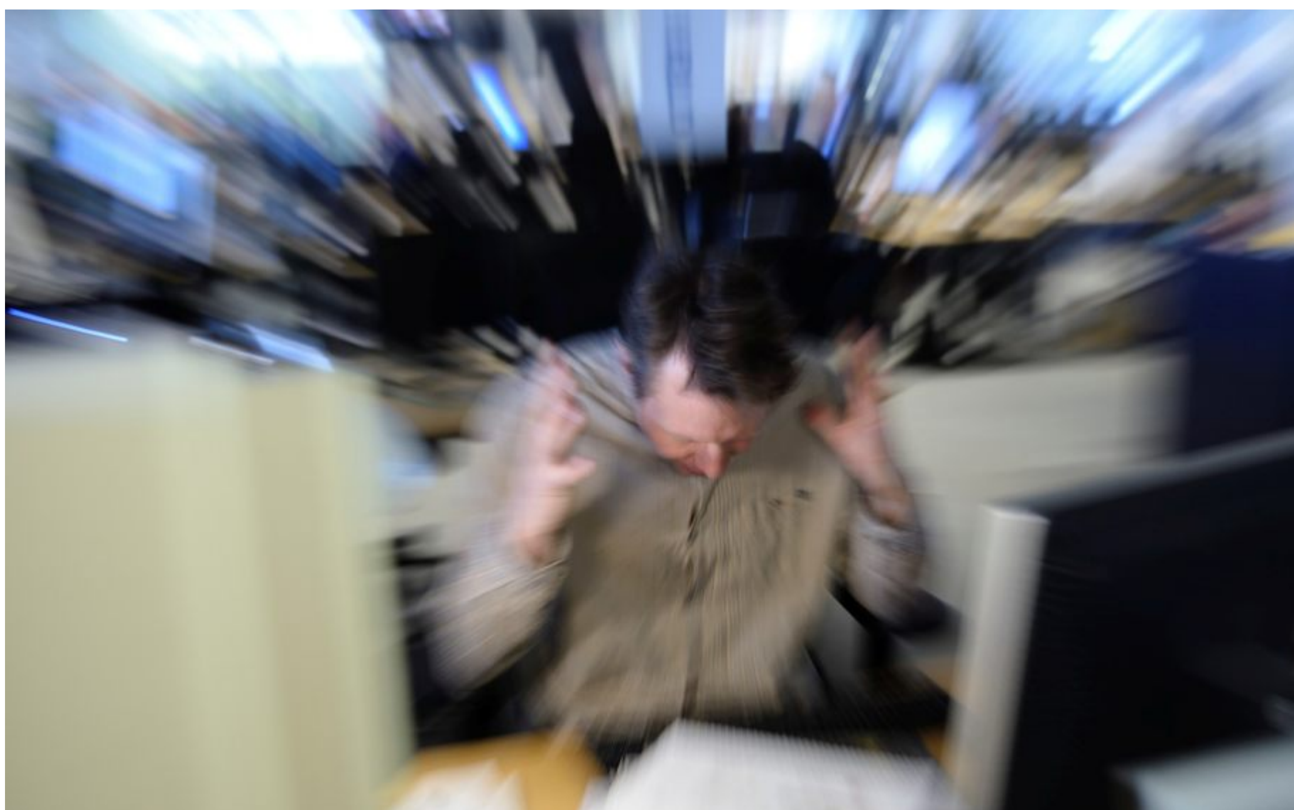
En utskrift från Dage
Artikelns ursprungsadress: https://www.dn.se/debatt/arbetssjukdomar-som-stress-do

DN Debatt

DN Debatt. ”Arbetssjukdomar som stress döda fler än arbetsplatsolyckor”

PUBLICERAD 2019-04-27

Forskningen visar att det går att minska den arbetsrelaterade dödligheten genom förebyggande åtgärder på arbetsplatsen och tillämpning av ny kunsk minskar förekomsten av stress och skiftarbete, skriver Erna Zelmin-Ekenhem. Foto: Henrik Montgomery/TT

DN DEBATT 28/4. Riskfaktorer som stress, skiftarbete, motoravgaser, buller och ihållande fysiskt tungt arbete skördar varje år mer än 500 människors liv per riskfaktor. Antalet dödsfall på grund av arbetsrelaterad stress kommer att öka enligt den analys som forskare gjort på vårt uppdrag, skriver Erna Zelmin-Ekenhem, generaldirektör, Arbetsmiljöverket.

Varje år dör 40–60 personer av arbetsrelaterade olyckor i Sverige och runt 10 000 drabbas av arbetsplatsolyckor som orsakar 14 dagars sjukfrånvaro eller mer. Ändå är arbetsplatsolyckorna bara toppen på ett isberg. Många liv förkortas varje år på grund av bristande arbetsmiljö. Dagens arbetsrelaterade dödlighet orsakas av brister i både gårdagens och dagens arbetsmiljö.

På uppdrag av Arbetsmiljöverket har forskare beräknat hur många liv som vissa riskfaktorer i arbetsmiljön skördar varje år på svenska arbetsplatser. Resultatet av de studerade exponeringarna som bidrar till en för tidig död för tusentals personer är häpnadsväckande. Exponering för riskfaktorer som stress, skiftarbete, motoravgaser, buller och ihållande fysiskt tungt arbete skördar varje år mer än 500 människors liv per riskfaktor. Andra faktorer – som damm, asbest, kvarts och passiv rökning – leder också var för sig till mellan 100 och 500 arbetsrelaterade dödsfall per år i Sverige. Forskarnas analys indikerar också att antalet dödsfall på grund av arbetsrelaterad stress kommer att öka i framtiden.

Det är betydligt vanligare att män drabbas av för tidig död än kvinnor, ofta för att de arbetar i en mer riskfylld arbetsmiljö.

Våra inspektioner visar att drygt hälften av arbetsgivarna inte lever upp till lagens grundläggande krav om att bedriva ett aktivt systematiskt arbetsmiljöarbete. Detta beror på att reglerna inte följs.

De allra flesta är troligen utsatta för flera arbetsrelaterade riskfaktorer samtidigt. När man ska prioritera åtgärder är det därför viktigt att agera mot miljöer som innehåller flera riskfaktorer samtidigt. Alla arbetsplatser bör ha en nollvision som inte bara handlar om att förhindra olyckor, utan som tar ett helhetsgrepp på arbetsmiljöområdet och även innefattar arbetssjukdomar och de organisatoriska och sociala frågorna. Vi har ett stort hälsoproblem i samhället. Stress och psykisk ohälsa ligger på en oroväckande hög nivå.

I dag, den 28 april, är det världsdagen för säkerhet och hälsa på arbetsplatser. Enligt FN:s internationella arbetsorganisation, ILO, inträffar årligen omkring 2,8 miljoner arbetsrelaterade dödsfall. Drygt 380 000 av dem är dödsolyckor. Av dödsfallen beror 14 procent på

olyckor och 86 procent på sjukdomar. Att människor dör, blir sjuka eller slits ut i förtid och att jobbstressen tvingar upp antalet sjukskrivningar är helt oacceptabelt. Varje arbetsrelaterad död är ett misslyckande i arbetsmiljöarbetet.

Forskningen visar att det går att minska den arbetsrelaterade dödligheten genom förebyggande åtgärder på arbetsplatsen och tillämpning av ny kunskap som minskar förekomsten av stress och skiftarbete. Likaså åtgärder som minskar halten av olika luftföroreningar i arbetsmiljön.

För att minska antalet arbetsrelaterade sjukdomar och skador är det helt avgörande att ha ett lokalt fungerande systematiskt arbetsmiljöarbete och en god säkerhetskultur, som inkluderar alla på arbetsplatsen. Arbetsgivaren har det yttersta ansvaret för arbetsmiljön, men det utesluter inte att alla som finns på arbetsplatsen har ett ansvar att bidra till en god arbetsmiljö. Det kan till exempel handla om att följa de instruktioner och säkerhetsrutiner som finns om att använda skyddsutrustning.

Risker i varje arbetsmoment ska analyseras, beteenden och attityder diskuteras och arbetsgivaren har ett ansvar för att skapa en kultur där det är okej att säga ifrån när det finns risk för olycka eller sjukdom. Det är avgörande med en miljö där man är rädd om varandra och vågar diskutera både risker och hur man förebygger ohälsa.

Vi behöver alla en trygg och bra arbetsmiljö – både fysiskt och psykiskt. Det är viktigt att anmäla tillbud även om de inte lett till skada eller dödsfall. Tillbudsrapportering används för att upptäcka brister i rutiner och säkerhetsarbete. Det konkreta förebyggande arbetsmiljöarbetet behöver pågå varje dag i samverkan mellan arbetsgivare och arbetstagare, skyddsombud, fack och myndigheter.

Skyddsombuden är det vakande ögat på arbetsplatsen så att både arbetsgivare och arbetstagare gör allt för att förhindra att någon skadas eller i värsta fall dör på jobbet. Därför är skyddsombudens uppdrag på arbetsplatsen oerhört viktigt. Det är också betydelsefullt att skyddsombuden kommer in tidigt i arbetet.

I debatten ropas det på skärpt lagstiftning och fler arbetsmiljöinspektioner. Våra inspektioner visar att drygt hälften av arbetsgivarna inte lever upp till lagens grundläggande krav om att bedriva ett aktivt systematiskt arbetsmiljöarbete. Detta beror inte på brister i lagstiftningen – eller Arbetsmiljöverkets föreskrifter – utan på att reglerna inte följs.

Att efterlevnaden brister är oroande. Beror det på okunskap? Möjligen, men okunskap brukar sällan vara en godtagbar ursäkt. Beror det på stress och tidspress? Ja, kanske ”genas det” ibland och det kanske har ”gått bra hittills”. Beror det på dålig koll på underentreprenörer? Troligen. Vi ser ibland effekterna av upphandlingar där arbetsmiljökraven inte stått högst upp på kravlistan och att det brister i den samordning som blir allt mer nödvändig ju längre entreprenörskedjorna är. Fler måste ha koll på helheten.

Det är alltså uppenbart att det finns förbättringspotential inom ramen för det regelverk vi redan har och de övriga insatser som Arbetsmiljöverket och andra viktiga aktörer gör:

• Vi moderniserar och utvecklar våra regler, vår vägledning och vårt stöd så att regelverket blir tillgängligt, tydligt och relevant för ett arbetsliv i ständig förändring.

• Vi prioriterar inspektioner inom verksamheter som är särskilt riskfyllda som transport, jordbruk, byggindustri och skogsindustri.

• Vi har ett nära samarbete med både Polis- och Åklagarmyndigheten för att få de rättsliga processerna att bli än snabbare och mer effektiva.

• Det finns stöd och verktyg för ett aktivt förebyggande arbetsmiljöarbete som exempelvis Partsrådet, Sunt arbetsliv och Prevent tagit fram.

Forskning och ny kunskap är viktig insatser i nollvisionsarbetet och den 28 maj presenterar vi två nya kunskapssammanställningar vid ett seminarium om arbetsrelaterad dödlighet.

Det förebyggande arbetet måste utgå från förhållandena på den enskilda arbetsplatsen. Det är oacceptabelt att jobbet gör oss sjuka eller leder till skador, i värsta fall med dödlig utgång. Alla har rätt till en sund och säker arbetsmiljö. Vi ska hålla i ett allt längre arbetsliv – det tjänar alla på.

DN Debatt. 28 april 2019

Debattartikel

Erna Zelmin-Ekenhem, generaldirektör, Arbetsmiljöverket:
"Arbetssjukdomar som stress dödar fler än arbetsplatsolyckor"

Erna Zelmin-Ekenhem, generaldirektör, Arbetsmiljöverket